

МІСЦЕ КОНТРРОЗВІДУВАЛЬНОГО РЕЖИМУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

М. С. Романов

Контррозвідувальний режим безпосередньо пов'язаний зі специфічним середовищем функціонування (тобто обстановкою й умовами). Обстановка характеризується веденням спеціальними службами іноземних держав, іноземними організаціями або їх представниками розвідувально-підривної діяльності, спрямованої на завдання збитку національній безпеці України, характером цієї діяльності (активізацією, падінням активності). Умовами є необхідність забезпечення економічних інтересів України, забезпечення захисту відомостей, що становлять державну таємницю й інше.

Контррозвідувальний режим – це сукупність обов'язкових принципів, норм, правил та організаційних заходів, установлених чинним законодавством та нормативно-правовими актами, які спрямовані на забезпечення державної безпеки й захист національних інтересів України від зовнішніх та внутрішніх загроз.

А національна безпека в правовому розумінні – це сукупність певних суспільних відносин. Розв'язання проблем її забезпечення передбачає відповідь на питання про можливість керованого впливу на суспільні відносини. Забезпечення національної безпеки у вигляді системи, де взаємодіють між собою суб'єкти забезпечення національної безпеки, соціальні суб'єкти, які здійснюють правомірний або протиправний доступ до життєво важливих цінностей українського народу (соціально значима поведінка), норми права, які регулюють існування й розвиток життєво важливих цінностей, а також умов, у яких вони існують.

Наявність життєво важливих цінностей і норм права орієнтує соціально значиму поведінку, а наявність конкретних умов формує її. Цілеспрямоване формування умов існування й розвитку життєво важливих цінностей українського народу за змістом є забезпеченням національної безпеки України [1].

На відміну від національної безпеки України, стратегія якої визначена Законом України “Про основи національної безпеки України” [1], контррозвідувальний режим не регулюється окремими законами, постановами Кабінету Міністрів, указами Президента України чи іншими актами – відомчими чи міжвідомчими. Основу його складають окремі статті, пункти, підпункти зазначених вище нормативно-правових актів.

Якщо звернутись до Г. Новицького, який вважає, що програми у сфері забезпечення національної безпеки України – це сукупність норм, правил поведінки, які з метою своєчасного виявлення, відвернення та нейтралізації реальних і потенційних загроз є об’єктами національної безпеки та забезпечення їх сталого розвитку [2]. Контррозвідувальний режим теж сукупно складається із окремих складових, норм адміністративно-правових режимів, головною метою його є забезпечення державної безпеки.

Ядром контррозвідувального режиму є встановлена в законодавчому порядку сукупність правил поведінки громадян, юридичних осіб, державних органів та їх посадових осіб у певних ситуаціях (умовах), тобто, так би мовити, “режимні” правила. Чітка правова регламентація порядку соціальної діяльності є важливою гарантією законності при запровадженні того чи іншого адміністративно-правового режиму. Прикладом норм, які встановлюють такі правила, є статті 16–18 Закону України “Про надзвичайний стан”.

Призначення контррозвідувального режиму можна розглядати через призму норм окремих адміністративно-правових режимів, які майже збігаються за метою встановлення:

необхідністю забезпечення державної безпеки України, державної незалежності та територіальної цілісності; регламентацією порядку тієї чи іншої діяльності; існуванням норм, що передбачають відповідальність за порушення норм окремих нормативно правових актів, що мають відношення до контрозвідувального режиму; наявністю засобів і способів, правових, процедурно-процесуальних форм.

Контррозвідувальний режим за своїм призначенням передбачає відповідальність держави перед громадянином у тому, що мають бути створені такі правові умови, які б унеможливили створення та існування терористичних організацій, створювали перешкоди діяльності спецслужб іноземних держав та протиправні дії окремих осіб та організацій на території держави. Здійснення зазначеного можливе тільки через ініціювання, розроблення, прийняття необхідних для цього законів, постанов, указів Президента України, а також формування такої системи управління державою, яка, використовуючи прийняті нормативно-правові акти, ефективно захищала суспільство від загроз здійснення терористичних актів та підричних акцій спецслужб іноземних держав. А з урахуванням того, що у демократичній державі закони ініціюються та приймаються відповідними політичними структурами, то таке призначення контррозвідувального режиму можна вважати як політичне. Політичне призначення означає і те, що він покликаний стимулювати владні політичні сили держави до ініціювання та прийняття нормативно-правових актів для покращання контррозвідувального режиму, посилення рівня національної безпеки держави.

Отже, незважаючи на те, що контррозвідувальний режим не регламентується окремим Законом України, він, з урахуванням свого призначення, належить до тих норм права, що тісно пов'язані з національною безпекою держави. Він є механізмом забезпечення безпечного існування соціуму. Водночас з урахуванням того, що держава має схильність до злов-

живання функцією безпеки та належної її реалізації, доцільно будувати такий режим, щоб, виконуючи захисну функцію, впроваджувався принцип “обороноздатної демократії”, що передбачає розуміння суспільством заходів з певного обмеження прав і свобод, створення додаткових адміністративних процедур, що певною мірою ускладнюють отримання дозволів, що мають відношення до питань безпечного функціонування суспільства. Наприклад, дозволів на проведення вибухових робіт тощо.

Список використаної літератури

1. Про основи національної безпеки України : Закон України // ВВР України. – 2003. – С. 97–101.
2. Новицький Г. В. Теоретико-правове забезпечення національної безпеки України : монографія / Г. В. Новицький. – К. : Інститут проблем національної безпеки Ради національної безпеки і оборони України ; Національна академія Служби безпеки України. – 2008. – 495 с.